

ĐIỀU CHỈNH CHIẾN LƯỢC CHÂU Á - THÁI BÌNH DƯƠNG CỦA MỸ DƯỚI THỜI TỔNG THỐNG TRUMP

Đặng Trí Dũng*

Tóm tắt

Coi trọng khu vực châu Á - Thái Bình Dương (CA - TBD) là chính sách nhất quán trong ngoại giao Mỹ bởi tầm quan trọng về địa chính trị, kinh tế, an ninh-quân sự của khu vực này đối với Mỹ và thế giới. Mục tiêu xuyên suốt của Mỹ là bảo đảm vị trí lãnh đạo khu vực và lợi ích của Mỹ trong khu vực. Tổng thống Trump khi tiếp quản Nhà Trắng đã có những điều chỉnh chiến lược về ngoại giao, kinh tế-thương mại, an ninh-quân sự đối với khu vực châu Á - Thái Bình Dương nhằm ứng phó với các biến đổi, thách thức của tình hình nội tại nước Mỹ, của khu vực này, đặc biệt là sự cạnh tranh chiến lược gia tăng từ Trung Quốc. Những điều chỉnh này có tác động to lớn trên nhiều lĩnh vực đến tình hình khu vực, đến từng quốc gia, trong đó có Việt Nam.

Từ khóa: điều chỉnh, chiến lược, chính quyền Trump, châu Á - Thái Bình Dương, Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương

Đặt vấn đề

Châu Á - Thái Bình Dương có vị trí địa chính trị, kinh tế, an ninh-quân sự hết sức quan trọng đối với thế giới nói chung, nước Mỹ nói riêng, ảnh hưởng trực tiếp đến an ninh quốc gia và vai trò lãnh đạo thế giới của Mỹ. Theo Micheal J. Green, “coi trọng châu Á - Thái Bình Dương” là một chính sách nhất quán có từ lâu trong ngoại giao Mỹ, bất kể

* GS, TS, Giám đốc Học viện Khoa học Quân sự

đảng nào ở Mỹ cầm quyền.¹ Nước Mỹ dưới thời các tổng thống Mỹ khác nhau luôn có sự điều chỉnh chiến lược, chính sách đối với châu Á - Thái Bình Dương nhằm đối phó với sự biến đổi của tình hình của nước Mỹ, của khu vực trong mỗi giai đoạn; tận dụng, khai thác tối đa các tiềm năng to lớn của khu vực châu Á - Thái Bình Dương, tạo động lực cho nền kinh tế, nước Mỹ phát triển.

Khi Donald Trump trở thành Tổng thống thứ 45 của nước Mỹ với khẩu hiệu "Làm cho nước Mỹ vĩ đại trở lại", "Nước Mỹ trước tiên", ông Trump có những điều chỉnh chính sách đối với khu vực châu Á - Thái Bình Dương nhằm bảo vệ lợi ích và duy trì vai trò lãnh đạo của Mỹ trong khu vực. Những điều chỉnh về chính trị-ngoại giao, kinh tế-thương mại, an ninh-quân sự của chính quyền Tổng thống Trump (từ đây gọi là chính quyền Trump) có những tác động rất lớn đến Châu Á - Thái Bình Dương, trong đó có Việt Nam.

Nhân tố dẫn đến điều chỉnh chiến lược Châu Á - Thái Bình Dương của chính quyền Trump

Chính quyền Trump tiến hành điều chỉnh chiến lược, chính sách của Mỹ đối với khu vực châu Á - Thái Bình Dương dựa trên các nhận định, đánh giá về các nhân tố liên quan đến nước Mỹ và tình hình khu vực châu Á - Thái Bình Dương trước và sau khi ông Trump chính thức tiếp quản Nhà Trắng vào ngày 20/01/2017.

Thứ nhất, tình hình khu vực châu Á - Thái Bình Dương những năm đầu thế kỷ XXI diễn biến nhanh và phức tạp với sự tái xuất hiện cạnh tranh chiến lược của những trung tâm quyền lực mới như Trung Quốc, Nga, Nhật Bản, Ấn Độ, Ô-xtrây-li-a ... Tại khu vực này đang diễn ra quá trình cạnh tranh, hợp tác đan xen, trong đó nổi lên sự tranh giành ảnh

¹ Micheal J. Green, *By more than Providence: Grand strategy and American Power in Asia Pacific since 1783* (Columbia University Press, 2017): 8.

hường quyết liệt giữa Mỹ và Trung Quốc. Ngoài ra, vai trò, vị thế của ASEAN ngày càng được nâng cao trong khu vực. ASEAN “không chỉ tạo nên nền tảng quan trọng cho sự phát triển của các quốc gia thành viên”, mà còn trở thành “hạt nhân”, đóng vai trò “trung tâm” trong các cơ chế hợp tác và cấu trúc khu vực, được nhiều nước, trong đó tất cả các nước lớn, tổ chức khu vực và toàn cầu coi trọng, thúc đẩy quan hệ hợp tác.² Tuy nhiên, khu vực châu Á - Thái Bình Dương tồn tại đan xen những thách thức truyền thống và phi truyền thống như các điểm nóng trên bán đảo Triều Tiên, eo biển Đài Loan, Biển Đông, biển Hoa Đông; chủ nghĩa khủng bố, ly khai; xung đột sắc tộc, tôn giáo ... đe dọa đến hòa bình, an ninh và trật tự khu vực.

Thứ hai, bản thân nước Mỹ cũng có nhu cầu thay đổi. Nền kinh tế Mỹ chưa thể phục hồi sau cuộc đại khủng hoảng kinh tế - tài chính toàn cầu bắt nguồn từ Mỹ năm 2008. Tổng nợ công của Mỹ tăng cao (19.000 tỷ USD), kinh tế Mỹ phục hồi chưa vững chắc vào cuối nhiệm kỳ hai của Tổng thống Obama.³ Điều đó gây tâm lý bất mãn và chia rẽ của người dân Mỹ với giới chính trị cầm quyền Mỹ. Bên cạnh đó là sự trỗi dậy gần đây của chủ nghĩa dân túy (populism), chủ nghĩa dân tộc (nationalism) và chủ nghĩa biệt lập (isolationism) Mỹ trong tư duy của công chúng Mỹ. Nhiều người Mỹ không còn muốn một trật tự thế giới được thiết lập từ nhiều thập kỷ qua do Mỹ đứng đầu, mà trong đó họ bị mất việc làm, mức sống giảm sút do sự cạnh tranh bất bình đẳng từ các nước khác. Donald Trump, một người không xuất thân từ giới chính trị, xuất hiện đúng lúc, ủng hộ, theo đuổi chính sách biệt lập đề cao lợi ích của Mỹ và giành được sự ủng hộ của cử tri Mỹ.

² Trịnh Thị Hoa, “Vai trò của ASEAN trong cấu trúc quyền lực châu Á - Thái Bình Dương thế kỷ XXI”, *Tạp chí Cộng sản*, ngày 04/7/2018, <http://www.tapchicongsan.org.vn/Home/The-gioi-van-de-su-kien/2018/49355/Vai-tro-cua-ASEAN-trong-cau-truc-quyen-luc-o-chau-A.aspx>

³ Thanh Hà, “Kinh tế: Tổng kết 8 năm Barack Obama”, *RFI*, ngày 08/11/2017, <http://vi.rfi.fr/quoc-te/20161108-kinh-te-tong-ket-8-nam-barack-obama>

Thứ ba, khu vực châu Á - Thái Bình Dương luôn nằm ở trọng tâm chiến lược của các nước lớn. Các nước lớn Trung Quốc, Nga, Nhật Bản, Ấn Độ đang tích cực triển khai chiến lược của mỗi nước để gia tăng ảnh hưởng đối với khu vực. Sau những thành tựu khôi phục sức mạnh quân sự và tạo dựng vị thế chính trị của Nga dưới thời Tổng thống Putin, Nga chú trọng tăng cường quan hệ với các nước trong khu vực để bảo vệ lợi ích của mình; đối phó với mưu đồ và các hành động tranh giành ảnh hưởng, bao vây, kiềm chế bằng quân sự đối với Nga của Mỹ và NATO. Nhật Bản đang đẩy mạnh hợp tác với các đồng minh, đối tác khu vực, hỗ trợ các nước Đông Nam Á ... để nâng cao vị thế, vai trò chính trị, quân sự của nước này ở khu vực. Ấn Độ chủ động tăng cường can dự kinh tế và chiến lược vào khu vực thông qua chính sách “Hành động phía Đông”, bước tiếp nối, cụ thể hóa của “Chính sách Hướng Đông”, trong đó ASEAN được xác định là trọng tâm, nhằm bảo đảm hoà bình, an ninh và tự do hàng hải trong khu vực, nhất là trên Biển Đông.

Thứ tư, sự trỗi dậy mạnh mẽ về chính trị, kinh tế, quân sự cũng như thái độ ngày càng quyết đoán hơn của Trung Quốc dưới thời Chủ tịch Tập Cận Bình làm ảnh hưởng đến trật tự an ninh khu vực, đe dọa vị trí lãnh đạo thế giới, lợi ích của Mỹ. Chiến lược An ninh Quốc gia năm 2018 của Mỹ xác định Trung Quốc là “đối thủ cạnh tranh chiến lược” đang “tìm cách thách thức tầm ảnh hưởng, các giá trị và sự thịnh vượng của Mỹ”, “muốn định hình một thế giới đối chọi với các giá trị và lợi ích của Mỹ”.⁴ Sáng kiến “Vành đai và Con đường”, đặc biệt là “Con đường tơ lụa trên biển thế kỷ XXI” của Trung Quốc nhằm kết nối Trung Quốc với các nước châu Á, châu Âu và châu Phi thông qua một loạt dự án đầu tư phát triển cảng biển ở nhiều nước Đông Nam Á, Nam Á, hình thành nên “chuỗi ngọc trai”, thể hiện hướng tiếp cận địa chiến lược dài hạn của

⁴ Colin Dueck, “Trump’s National Security Strategy: 10 priorities”, *The National Interest*, ngày 09/01/2018, <https://nationalinterest.org/feature/trump-national-security-strategie-10-priorities>

Trung Quốc. Trung Quốc đồng thời tăng cường đầu tư xây dựng sức mạnh quân sự ngăn chặn Mỹ tiếp cận khu vực biển có thể làm ảnh hưởng tới lợi ích cốt lõi của Bắc Kinh thông qua thiết lập chuỗi đảo thứ nhất và hướng tới xây dựng chuỗi đảo thứ hai.

Thứ năm, chiến lược của Mỹ dưới thời Tổng thống Obama triển khai ở khu vực châu Á - Thái Bình Dương tỏ ra kém hiệu quả. Theo đánh giá của nhà nghiên cứu chính trị Andrei Kadomtsev đăng trên *Đời sống Quốc tế* (La vie internationale), những chính sách triển khai chiến lược “Tái cân bằng ở khu vực châu Á - Thái Bình Dương” dưới thời Tổng thống Obama cho thấy không rõ ràng và kém hiệu quả; không những không bao vây, kiềm chế được Trung Quốc mà còn tạo cơ hội cho nước này trở thành một cường quốc khu vực.⁵ Về an ninh-quân sự, các phản ứng và hoạt động tuần tra tự do hàng hải của Mỹ ở khu vực bị xem là thiếu quyết đoán và không hiệu quả trong việc răn đe, ngăn chặn yêu sách chủ quyền, hoạt động bồi đắp phi pháp và hành động quân sự hóa Biển Đông của Trung Quốc. Quan hệ của Mỹ với Thái Lan, Phi-líp-pin, 2 đồng minh ngoài NATO của Mỹ ở khu vực Đông Nam Á xấu đi do chính quyền Obama gây sức ép về các vấn đề dân chủ, nhân quyền. Về kinh tế-thương mại, chính quyền Obama tập trung thúc đẩy đàm phán và ký kết Hiệp định Đối tác xuyên Thái Bình Dương (TPP), một trụ cột của chính sách tái cân bằng ở châu Á - Thái Bình Dương của Mỹ, mô hình mới về hợp tác kinh tế khu vực, tạo thuận lợi tối đa cho thương mại, đầu tư trong khu vực. Nhưng TPP bị Tổng thống Trump ký lệnh rút Mỹ khỏi TPP ngay trong tuần làm việc đầu tiên vì theo ông Trump, các hiệp định thương

⁵ Andrei Kadomtsev, “La politique des Etats-Unis dans la région d’Asie-Pacifique: des changements s’imposent”, *La vie Internationale*, ngày 29/11/2017, <https://lang.interaffairs.ru/index.php/fr/accueil/actualit-s-faits-commentaires/item/737-la-politique-des-etats-unis-dans-la-region-d-asie-pacifique-des-changements-s-imposent>

mại như TPP khiến lao động và doanh nghiệp (Mỹ) đổ xô ra nước ngoài, làm tổn hại đến nền kinh tế Mỹ.⁶

Những điều chỉnh trong chiến lược của chính quyền Trump

Ngày 14/3/2017, tuyên bố của Trợ lý Ngoại trưởng Mỹ Susan Thornton về việc chính quyền Trump chính thức chấm dứt chính sách “Xoay trục” được Tờ Defense News dẫn lại: “Xoay trục, tái cân bằng, đó là những từ ngữ được dùng mô tả chính sách với châu Á của chính quyền trước. Tôi nghĩ các bạn có thể kỳ vọng chính quyền hiện tại sẽ có chiến lược riêng”.⁷ Điều này làm dấy lên nghi ngại rằng, chính quyền Trump sẽ bỏ rơi châu Á - Thái Bình Dương. Tuy nhiên, sau chuyến công du châu Á vào tháng 11/2017 của Tổng thống Trump, Chiến Lược An Ninh Quốc Gia và Chiến Lược Quốc Phòng 2018 được công bố, tiếp tục khẳng định sự ưu tiên của chính quyền Mỹ với khu vực châu Á - Thái Bình Dương.

Ngày 18/10/2017, Ngoại trưởng Mỹ Rex Tillerson lần đầu sử dụng thuật ngữ “Ấn Độ Dương-Thái Bình Dương tự do và rộng mở” tại Trung tâm Nghiên cứu Chiến lược quốc tế (CSIS) ở Washington. Tổng thống Trump trong bài phát biểu tại Hội nghị cấp cao APEC 2017 tại Đà Nẵng vào ngày 10/11/2017 cũng đã sử dụng nhiều lần cụm từ “Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương tự do và rộng mở” như là một điểm nhấn trong chính sách của Mỹ đối với khu vực. Như vậy, chính quyền Trump đã đưa ra chiến lược mới của Mỹ cho khu vực châu Á - Thái Bình Dương với tên gọi “Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương tự do và rộng mở”. Chiến lược này đang dần được định hình trên một số lĩnh vực sau:

⁶ Minh Phương, “Ông Trump chính thức ký sắc lệnh rút khỏi TPP”, *Dân trí*, ngày 24/01/2017, <https://dantri.com.vn/the-gioi/ong-trump-chinh-thuc-ky-sac-lenh-rut-khoi-tpp-20170124070449365.htm>

⁷ Đông Phong, “Chính quyền Trump “khai tử” chính sách tái cân bằng về châu Á”, *Zing.vn*, ngày 16/3/2017, <https://news.zing.vn/chinh-quyen-trump-khai-tu-chinh-sach-tai-can-bang-ve-chau-a>

Về chính trị - ngoại giao

Chính quyền Trump tích cực triển khai chính sách ngoại giao cứng rắn, thực dụng rõ rệt, tập trung nhiều vào bảo vệ các lợi ích của Mỹ thông qua sử dụng sức mạnh quân sự và kinh tế-thương mại của mình. “Nước Mỹ trước tiên” là mục tiêu xuyên suốt trong chính sách của chính quyền Trump. Nhất cử nhất động khi hoạch định chính sách đối ngoại, chính quyền Trump không thể tách rời mục tiêu này. Chính quyền Trump xây dựng một chính sách ngoại giao thiên về sử dụng sức mạnh Mỹ để đem lại lợi ích trực tiếp cho nước Mỹ theo cách thức đơn phương và “mang tính giao dịch”, thay vì bảo vệ các thiết chế và nguyên tắc tự do trong các liên minh song phương hay đa phương. Điều này rất khác biệt với chính sách ngoại giao linh hoạt, mềm dẻo “dựa trên nền tảng quyền lực mềm, chú trọng các giải pháp đa phương của chính quyền Obama”.⁸ Chính sách ngoại giao của chính quyền Trump được biểu hiện qua một số nét sau:

Một là, chính quyền Trump có thiên hướng coi trọng sử dụng sức mạnh và các giải pháp quân sự, kinh tế hơn là các biện pháp ngoại giao trong giải quyết các vấn đề song phương và quốc tế. Chính quyền Trump liên tục tăng ngân sách dành cho quốc phòng (nội dung này sẽ được làm rõ hơn trong phần an ninh-quân sự), giảm chi phí cho các hoạt động của Bộ Ngoại giao. Trong dự toán ngân sách đầu tiên cho năm 2018, Tổng thống Trump quyết định cắt giảm 37% ngân sách chi tiêu cho Bộ Ngoại giao và Cơ quan Phát triển quốc tế Hoa Kỳ (USAID). Ông Trump cho rằng “việc cắt giảm tiền viện trợ nước ngoài và tiền cho Bộ Ngoại giao sẽ đóng góp vào khoản tăng 54 tỷ USD cho chi phí quốc phòng”.⁹ Trong cuốn sách “*Đã đến lúc phải cứng rắn để khôi phục sự vĩ đại của nước*

⁸ Thanh Thuận, “Tổng thống B. Obama và những dấu ấn sau hai nhiệm kỳ”, *Bnews.vn*, ngày 06/11/2017.

⁹ Trung Hiếu, “Donald Trump yêu cầu Bộ Ngoại giao giảm 50% tiền cho Liên Hợp Quốc”, *VOV.vn*, ngày 15/3/2017, <https://vov.vn/the-gioi/donald-trump-yeu-cau-bo-ngoai-giao-giam-50-tien-cho-lien-hop-quoc-602940.vov>

Mỹ”, ông Trump cho rằng: “Chức năng quan trọng nhất của chính phủ liên bang là quốc phòng”.¹⁰ Điều này cho thấy rõ tư duy “hòa bình thông qua sức mạnh” của ông Trump, đồng nghĩa với đó, sức mạnh mềm của Mỹ sẽ bị suy giảm.

Hai là, sự lựa chọn, điều chỉnh nhân sự đối với những vị trí trọng yếu cho phù hợp với quan điểm, chính sách cứng rắn và thực dụng của ông Trump. Ngày 22/3/2018, Tổng thống Trump bổ nhiệm ông John Bolton, một người nổi tiếng điều hâu của Đảng Cộng hòa, làm Cố vấn An ninh quốc gia thay cho ông H.R. McMaster. Ngày 26/4/2018, ông Mike Pompeo, cựu Giám đốc CIA, một người cứng rắn và luôn ủng hộ chính sách của ông Trump, chính thức trở thành người đứng đầu Bộ Ngoại giao thay ông Rex Tillerson bị ông Trump sa thải. Trong chính quyền Trump, H.R. McMaster, Rex Tillerson và Bộ trưởng Quốc phòng James Mattis là những người có quan điểm, chủ trương giải quyết các vấn đề bằng giải pháp ngoại giao, tránh các biện pháp quân sự. Nhà báo David E. Sanger đã nhận xét: “Kể từ khi ông Trump tiếp quản Nhà Trắng, cựu Cố vấn An ninh quốc gia McMaster, cựu ngoại trưởng Mỹ Rex Tillerson và Bộ trưởng Quốc phòng James Mattis là những tiếng nói đầy lý trí kiềm chế ông Trump sa vào những cuộc đối đầu quốc tế nguy hiểm”.¹¹ Những nhân sự mới được ông Trump lựa chọn phục vụ việc hoạch định và thực thi những chính sách cứng rắn của ông Trump; đặc biệt trong xử lý các vấn đề chủ chốt như phi hạt nhân hoá bán đảo Triều Tiên, cạnh tranh với Trung Quốc.

¹⁰ Đinh Thanh Tú, Lê Thế Lâm, “Nhận diện chính sách đối ngoại của Mỹ dưới thời Tổng thống Donald Trump”, *Lý luận chính trị* (số 7/2017), ngày 25/01/2018, <http://lyluanchinhtri.vn/home/index.php/quoc-te/item/2367-nhan-dien-chinh-sach-doi-ngoai-cua-my-duoi-thoi-tong-thong-donald-trump.html>

¹¹ David E. Sanger, “With Bolton, Trump created a Hard-Line Foreign policy team”, *New York Times*, ngày 22/3/2018, <https://www.nytimes.com/2018/03/22/us/politics/bolton-trump-hard-liners.html>

Ba là, chính quyền Trump rất chú trọng vào các vấn đề kinh tế-thương mại theo hướng đối ngoại thực dụng. Tổng thống Trump từ bỏ các cam kết quốc tế đã được Mỹ ký kết bởi các chính quyền tiền nhiệm như rút khỏi TPP khi lợi ích của Mỹ bị ảnh hưởng. Chính quyền Trump tăng cường sử dụng các biện pháp, vũ khí kinh tế-thương mại trong quan hệ với các đối tác để tìm kiếm và bảo vệ lợi ích của Mỹ. Tuy nhiên, việc rút khỏi TPP làm giảm sút uy tín và vị thế dẫn đầu kinh tế của Mỹ trong khu vực châu Á - Thái Bình Dương. Tiến sĩ Terry F. Buss cho rằng: "Việc rút Mỹ khỏi TPP phải nói là một trong những sai lầm đối ngoại lớn nhất trong nhiều năm qua, và ông Trump xứng đáng phải hứng chịu chỉ trích vì điều này", "Tổng thống Trump đã nhường lại quyền lực trong khu vực cho Trung Quốc".¹²

Bốn là, chính quyền Trump sẽ tiếp tục sử dụng vấn đề nhân quyền như một công cụ cơ bản để thực hiện chính sách đối ngoại can dự của mình, nhưng mang tính thực dụng hơn. Cũng giống như chính quyền Obama, chính quyền Trump tiếp tục lợi dụng vấn đề "tự do", "dân chủ", "nhân quyền", biến chúng thành một vũ khí chính trị, ngoại giao để can thiệp vào công việc nội bộ của các nước khác. Việc truyền bá, thúc đẩy "giá trị Hoa Kỳ" trong khu vực châu Á - Thái Bình Dương thông qua con đường giáo dục-đào tạo, giao lưu văn hóa, viện trợ phát triển và cứu trợ nhân đạo sẽ tiếp tục được thực hiện. Tuy nhiên, chính quyền Trump sẽ thực thi chính sách ngoại giao nhân quyền thực dụng phục vụ lợi ích thiết thực của nước Mỹ. Chính quyền Trump sẽ cân nhắc, ưu tiên các lợi ích của Mỹ trong quan hệ với từng đối tác mà có thể chấp nhận sự khác biệt về thể chế, giá trị tại một thời điểm nhất định. Cựu Ngoại trưởng Tillerson cho rằng "trong nhiều tình huống, Mỹ không thể đạt mục tiêu

¹² Terry F. Buss. "After just one year, Trump shreds Obama's foreign policy legacy", *Tri thức trẻ*, ngày 10/01/2018, m.soha.vn/after-just-one-year-trump-shreds-obamas-foreign-policy-legacy

an ninh quốc gia nếu cứ đặt điều kiện buộc các bên phải tuân theo những giá trị của mình".¹³

Về kinh tế - thương mại

Tổng thống Trump coi thương mại và đầu tư là ưu tiên trong chiến lược của mình và an ninh kinh tế chính là một trong các trụ cột của an ninh quốc gia. Ông đã phát biểu tại Hội nghị cấp cao APEC 2017 tại Đà Nẵng: "Hoa Kỳ nhiều lần đề cập rằng, an ninh kinh tế gắn liền với an ninh quốc gia. An ninh kinh tế chính là an ninh quốc gia và đóng vai trò quan trọng đối với sức mạnh của nền kinh tế".¹⁴ Mục tiêu của chính sách kinh tế của chính quyền Trump là thúc đẩy một nền kinh tế-thương mại khu vực tăng trưởng mạnh, tự do, công bằng và có lợi cho nước Mỹ thông qua một số biện pháp sau:

Thứ nhất, thúc đẩy thiết lập một nền kinh tế-thương mại tăng trưởng mạnh, công bằng, có đi, có lại trong khu vực châu Á - Thái Bình Dương. Chính quyền Trump tăng cường đầu tư vào khu vực theo tiêu chuẩn cao, minh bạch. Ngày 30/7/2018, tại Hiệp hội thương mại Mỹ, Ngoại trưởng Mỹ Pompeo công bố gói đầu tư trị giá 113 triệu USD vào khu vực Ấn Độ Dương-Thái Bình Dương, tập trung vào ba lĩnh vực căn bản của nền kinh tế hiện nay - kinh tế số, năng lượng và cơ sở hạ tầng. Ông nói "Nguồn kinh phí này chỉ là một khoản đầu tư ban đầu cho một giai đoạn cam kết mới của Mỹ đối với hòa bình và thịnh vượng ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương".¹⁵ Tại Hội nghị Cấp cao APEC 2017 ngày 10/11/2017

¹³ Khánh An, "Chính sách đối ngoại "Nước Mỹ trước tiên", *Thanh niên*, ngày 05/5/2017, <https://thanhnien.vn/the-gioi/chinh-sach-doi-ngoai-nuoc-my-truoc-tien-832126.html>

¹⁴ Trần Khánh, "Toàn văn bài phát biểu của Tổng thống Mỹ Donald Trump tại CEO Summit", *VOV.vn*, ngày 10/11/2017, <https://vov.vn/the-gioi/toan-van-phat-bieu-cua-tong-thong-my-donald-trump-tai-ceo-summit-694101.vov>

¹⁵ Tuấn Trung, "Mỹ đầu tư 113 triệu USD vào khu vực Ấn Độ-Thái Bình Dương", *VTV Báo điện tử*, ngày 31/7/2018, <https://vtv.vn/kinh-te/my-dau-tu-113-trieu-usd-vao-khu-vuc-an-do-thai-binh-duong>

tại Đà Nẵng, ông Trump phát biểu: “Tình trạng mất cân bằng thương mại hiện nay là không thể chấp nhận được” và “Từ giờ trở đi, chúng ta sẽ cạnh tranh một cách công bằng và bình đẳng. Chúng ta sẽ không để Mỹ bị trục lợi nữa”. Và ông Trump yêu cầu những đối tác của Mỹ phải mở cửa thị trường ở mức độ cân bằng tương ứng cho hàng hoá Mỹ: “Chúng ta cần đảm bảo rằng, tất cả các bên tham gia tuân thủ luật chơi-điều mà giờ họ vẫn chưa làm”, “Chúng tôi hy vọng các thị trường sẽ mở cửa ở mức độ công bằng cho cả hai phía”, “Chúng ta không thể mở cửa thị trường nếu chúng ta không đảm bảo được quyền tiếp cận thị trường một cách công bằng”.¹⁶ Tổng thống Trump cũng khẳng định Mỹ sẽ không tham gia các hiệp định thương mại đa phương như TPP chẳng hạn nếu Mỹ phải chịu những “bất công” do thiếu cơ chế, biện pháp trừng phạt hữu hiệu đối với các quốc gia thành viên vi phạm luật chơi chung. Thay vào đó, Mỹ chú trọng thúc đẩy các hiệp định thương mại song phương với các đối tác tiềm năng để Mỹ có thể giành lợi thế hơn trong đàm phán.

Thứ hai, tăng cường các biện pháp ngăn chặn tình trạng thâm hụt thương mại và cạnh tranh bất bình đẳng với các nước, đặc biệt với Trung Quốc. Việc tái cân bằng thương mại Mỹ - Trung cũng là một trọng tâm trong chiến lược của chính quyền Trump theo hướng giảm thâm hụt thương mại đối với Mỹ. Năm 2016, Mỹ đã chịu thâm hụt tới 375 tỷ USD; mức thâm hụt tiếp tục tăng lên 566 tỷ USD trong năm 2017.¹⁷ Chính quyền Trump tăng cường sử dụng biện pháp đánh thuế cao đối với hàng hoá nhập khẩu từ Trung Quốc để ép Trung Quốc mở cửa hơn nữa thị trường cho hàng hoá Mỹ và có biện pháp hiệu quả ngăn chặn tình trạng

¹⁶ Tuấn Minh, “APEC 2017 CEO Summit: Nước Mỹ và lợi ích kinh tế chiến lược”, *Tạp chí Cộng sản*, ngày 22/11/2017, <http://www.tapchicongsan.org.vn/Home/The-gioi-van-de-su-kien/2017/48095/APEC-2017-CEO-Summit-Nuoc-Mỹ-va-loi-ich-kinh-te-chien.aspx>

¹⁷ TTXVN, “Thâm hụt thương mại của Mỹ cao nhất trong 9 năm”, *Thời báo Tài chính*, ngày 08/02/2018, <http://thoibaotaichinhvietnam.vn/pages/quoc-te/2018-02-08/tham-hut-thuong-mai-cua-my-cao-nhat-trong-9-nam-53686.aspx>

2018 là 700 tỷ USD, năm 2019 là 750 tỷ USD.²³ Ngân sách này sẽ tập trung vào tăng cường sức mạnh cho hải quân với việc sản xuất, mua sắm các loại vũ khí công nghệ cao và hỗ trợ năng lực phòng ngự của Đài Loan. Ngoài ra, chính quyền Trump cũng xem xét phát triển mở rộng quy mô quân đội, bổ sung ngân sách cho các chế độ đãi ngộ và huấn luyện binh sĩ.

Thứ ba, Tổng thống Trump đã thể hiện thái độ và hành động cứng rắn hơn trước trong quan hệ với Trung Quốc. Chính quyền Trump đã công khai xác định Trung Quốc là “đối thủ cạnh tranh chiến lược” của Mỹ trong Chiến lược Quốc phòng năm 2018. Mỹ đánh giá: “Trung Quốc đang tăng cường hiện đại hóa quân đội, các hoạt động gây ảnh hưởng và kinh tế ăn cướp để cưỡng ép các quốc gia láng giềng nhằm sắp xếp lại trật tự khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương có lợi cho họ”.²⁴ NDAA năm 2019 xác định Trung Quốc là “đối thủ trọng tâm của quân đội Mỹ trong tương lai”. Theo nhà nghiên cứu về Trung Quốc tại Trung tâm Nghiên cứu Chiến lược và Quốc tế, ông Greg Poling, nhận định: “NDAA đặt trọng tâm vào cuộc độ sức mới trong chính sách đối ngoại của chúng tôi (Mỹ) - sự cạnh tranh giữa chúng tôi và Trung Quốc”. Việc thông qua NDAA cho thấy quyết tâm của Mỹ trong cuộc cạnh tranh chiến lược về sức mạnh quân sự đối với Trung Quốc.²³ Ngoài ra, chính quyền Trump can dự nhiều hơn vào vấn đề Biển Đông. Bên cạnh việc củng cố quan hệ với các đồng minh truyền thống và các nước khác trong khu vực, Mỹ cùng với các đối tác trong và ngoài khu vực (Nhật Bản, Ô-xtrây-li-a, Ấn Độ, Anh, Pháp) gia tăng cường độ và mức độ hoạt động tuần tra tự do hàng hải bên trong khu vực 12 hải lý của các đảo, đá mà Bắc Kinh chiếm đóng và bồi đắp phi pháp ở Biển Đông. Ngoài ra, Mỹ

²³ Duy Sơn, “Lí do Trung Quốc lo ngại Đạo luật Quốc phòng mới của Mỹ”, *Vnexpress.net*, ngày 15/8/2018, <https://vnexpress.net/tin-tuc/the-gioi/quan-su/ly-do-trung-quoc-lo-ngai-dao-luat-quoc-phong-moi-cua-my-3792698.html>

²⁴ Như nguồn trích dẫn của 22

tranh thủ các tổ chức, cấu trúc, diễn đàn an ninh khu vực (ASEAN, ADMM+, ARF ...) đưa ra các tuyên bố cứng rắn phản đối Trung Quốc có các hành động gây mất ổn định an ninh khu vực. Tại Đối thoại Shangri-La ngày 02/6/2018 tại Xinh-ga-po, Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ James Mattis tố cáo Trung Quốc triển khai các hệ thống vũ khí công nghệ cao ra vùng biển tranh chấp, coi đó là hành động đe dọa và cưỡng ép các nước láng giềng, “Chính sách của Trung Quốc ở Biển Đông đối lập hoàn toàn với chiến lược chúng tôi đã cam kết, làm dấy lên câu hỏi về mục tiêu lớn hơn của Trung Quốc”. Cuối cùng, chính quyền Trump tích cực khai thác vấn đề Đài Loan vốn được Bắc Kinh xem là liên quan đến “lợi ích cốt lõi” của Trung Quốc như là công cụ đối phó và kiềm chế Trung Quốc. Tổng thống Trump đã có những hành động ủng hộ, tăng cường quan hệ với Đài Loan như bán gói vũ khí cho Đài Loan trị giá 1,4 tỷ USD, ký ban hành Đạo luật đi lại Đài Loan cho phép các quan chức các cấp Mỹ, Đài Loan có thể đi gặp gỡ. Trung Quốc đã phản ứng gay gắt, cảnh báo và đe dọa Mỹ như lời một nhà ngoại giao Trung Quốc khi thăm Washington đã phát biểu: “Ngày mà tàu chiến Mỹ ghé cảng Đại Hùng (Đài Loan) là ngày mà Quân Giải phóng nhân dân Trung Hoa hợp nhất Đài Loan bằng sức mạnh quân sự”.²⁵

Thứ tư, chính quyền Trump tiếp cận việc phi hạt nhân hoá bán đảo Triều Tiên một cách cứng rắn và thực dụng. Mục tiêu của Mỹ và các đồng minh Đông Bắc Á là thúc ép Bắc Triều Tiên từ bỏ chương trình hạt nhân, tiến tới phi hạt nhân hóa hoàn toàn bán đảo Triều Tiên. Tổng thống Trump tỏ thái độ hết sức cứng rắn, từng tuyên bố: “Triều Tiên là một mối phiền toái lớn, Mỹ sẽ ứng phó bằng thái độ hết sức cứng rắn”.²⁶ Chính quyền Trump đẩy căng thẳng quan hệ Mỹ - Bắc Triều Tiên đến ngưỡng

²⁵ Daniel Lynch, “Lá bài Đài Loan trong quan hệ Mỹ-Trung”, *Nghiên cứu Biển Đông* ngày 3/4/2018, <http://www.nghiencuubiendong.vn/quan-h-quc-t/6913-la-bai-dai-loan-trong-quan-he-trung-my>.

²⁶ Thông tấn xã Việt Nam, *Tài liệu tham khảo đặc biệt*, ngày 24-4-2017.

xung đột, buộc Bắc Triều Tiên phải chấp nhận đàm phán, thỏa hiệp, nhượng bộ. Sau cuộc gặp thượng đỉnh Trump - Kim Jong Un ngày 12/6/2018 tại Xinh-ga-po, hai bên đã đạt được cam kết phi hạt nhân hóa hoàn toàn bán đảo Triều Tiên. Ngày 04/8/2018, tại Diễn đàn an ninh Khu vực ASEAN ở Xinh-ga-po, Ngoại trưởng Mỹ Pompeo nhấn mạnh tầm quan trọng của việc “duy trì áp lực ngoại giao, kinh tế đối với Bắc Triều Tiên, để có thể đi đến phi hạt nhân hóa hoàn toàn, vĩnh viễn và có thể kiểm chứng được mà Bắc Triều Tiên đã cam kết”.²⁷ Tuy nhiên, Bình Nhưỡng lại có quan điểm khác, theo đó phi hạt nhân hóa phải được tiến hành theo “từng giai đoạn” phù hợp với Bắc Triều Tiên, gắn với các biện pháp dỡ bỏ cấm vận, hỗ trợ kinh tế tương ứng từ Mỹ. Bình Nhưỡng thiếu lòng tin vào Mỹ, do dự trong việc từ bỏ vũ khí hạt nhân - là cơ sở bảo đảm cho sự tồn tại của chế độ Bình Nhưỡng. Như vậy, đạt được cam kết phi hạt nhân hoá bán đảo Triều Tiên chỉ là bước đi đầu tiên của tiến trình đàm phán lâu dài, khó khăn phía trước.

Những tác động đến khu vực và Việt Nam

Việc triển khai chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của chính quyền Trump có những tác động rất lớn đến khu vực, trong đó có Việt Nam.

Về chính trị - ngoại giao, chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương thúc đẩy nhanh và mạnh mẽ hơn quá trình tập hợp lực lượng và cạnh tranh ảnh hưởng giữa các nước lớn ở châu Á - Thái Bình Dương ... Một bên, Mỹ, Nhật Bản, Ấn Độ, Ô-xtrây-li-a tăng cường phối hợp, thúc đẩy quan hệ đồng minh/đối tác; tìm cách lôi kéo các đối tác khác trong khu vực, đặc biệt các nước ASEAN ủng hộ và tham gia vào chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, tạo thành các trục hợp tác nhằm bao

²⁷ Bình Minh, “Truyền thông Triều Tiên kêu gọi Mỹ dỡ lệnh trừng phạt”, *VnEconomy*, ngày 6/8/2018, <http://vneconomy.vn/truyen-thong-trieu-tien-keu-go-i-my-do-lenh-trung-phat-20180806145531247.htm>

vây, kiềm chế Trung Quốc. Ngược lại, Trung Quốc tiếp tục đẩy mạnh lôi kéo các nước tham gia Sáng kiến "Một vành đai, một con đường" nhằm mở rộng ảnh hưởng chính trị, lợi ích của mình; ngăn chặn, phá thế bao vây, kiềm chế của Mỹ và các đồng minh. Các nước trong khu vực, nhất là trong ASEAN phải lựa chọn, xây dựng đường lối, chính sách ngoại giao phù hợp với lợi ích quốc gia-dân tộc mình mà lợi ích của mỗi nước thường khác biệt, thậm chí mâu thuẫn với các nước khác. Điều đó ảnh hưởng tiêu cực tới kết quả hợp tác, đối thoại, đoàn kết trong ASEAN; thách thức vai trò trung tâm của ASEAN trong dẫn dắt các diễn đàn khu vực và xử lý các vấn đề khu vực.

Về kinh tế - thương mại, với chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, các nước trong khu vực có thêm một sự lựa chọn, một cơ hội, một con đường phát triển kinh tế quốc gia ngoài Sáng kiến "Một vành đai, một con đường" của Trung Quốc; tránh bị ép buộc. Nền kinh tế của các quốc gia trong khu vực có thêm nguồn lực để đầu tư, phát triển cơ sở hạ tầng theo tiêu chuẩn cao, minh bạch. Tuy nhiên, chiến tranh thương mại Mỹ - Trung, hai nền kinh tế hàng đầu thế giới, làm giảm đà tăng trưởng kinh tế của khu vực và thế giới. Bên cạnh đó, những chính sách gần đây của chính quyền Trump làm xuất hiện và thúc đẩy xu hướng bảo hộ nền kinh tế quốc gia, đi ngược lại xu thế toàn cầu hoá kinh tế hiện nay, gây khó khăn trong ứng phó trước những nguy cơ suy thoái kinh tế khu vực và toàn cầu trong tương lai.

Về an ninh - quân sự, chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương là cơ hội cho các nước trong khu vực có thêm động lực, nguồn lực để tăng cường tiềm lực quốc phòng - an ninh, xây dựng quân đội, sẵn sàng đối phó với các thách thức an ninh quốc gia.²⁸ Các cuộc tuần tra bảo đảm

²⁸ Lê Văn Cương, Tạ Quang Chuyên, "Mỹ trở lại châu Á và tác động của nó đến an ninh khu vực", *Tạp chí Quốc phòng toàn dân*, ngày 13/9/2012, <http://tapchiquptd.vn/vi/quoc-phong-quan-su-nuoc-ngoai/my-tro-lai-chau-a-va-tac-dong-cua-no-den-an-ninh-khu-vuc/1459.html>

an ninh và tự do hàng hải của Mỹ và các đồng minh tuy chưa thể buộc Trung Quốc dừng các hoạt động quân sự hóa Biển Đông, nhưng có tác dụng ngăn chặn nước này đẩy căng thẳng quá xa đến mức đe dọa hòa bình, an ninh khu vực. Tuy nhiên, việc triển khai chiến lược Ấn Độ Dương-Thái Bình Dương có xu hướng đẩy khu vực vào tình trạng căng thẳng, tiềm ẩn nhiều nguy cơ xung đột, đối đầu quân sự. Sự quan tâm, tăng cường hiện diện và các hoạt động quân sự của Mỹ, Ấn Độ, Ô-xtrây-li-a, Nhật Bản ở châu Á - Thái Bình Dương làm gia tăng nguy cơ va chạm, xung đột trên biển, trên không ở khu vực, chủ yếu với Trung Quốc. Sự can dự của các nước lớn vào khu vực châu Á - Thái Bình Dương làm cho tình hình tại các "điểm nóng" như Biển Đông, biển Hoa Đông, eo biển Đài Loan tiếp tục diễn biến phức tạp, khó lường.

Việt Nam nằm ở Đông Nam Á, khu vực có vị trí địa chiến lược hết sức quan trọng trong chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của Mỹ như đánh giá của ông Murray Hiebert, chuyên gia cao cấp của Trung tâm Nghiên cứu chiến lược và quốc tế (CSIS) đánh giá: “Khi nói Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương thì có nghĩa là dựa vào khu vực Thái Bình Dương và Ấn Độ Dương mà Việt Nam và Đông Nam Á nằm giữa trung tâm nên tôi nghĩ khái niệm đó có bao hàm sự ghi nhận tầm quan trọng của khu vực Đông Nam Á”.²⁹ Việt Nam còn được Tổng thống Trump trong bài phát biểu tại Hội nghị cấp cao APEC 2017 tại Đà Nẵng gọi là “trái tim của khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương”.³⁰ Do đó, Việt Nam cũng sẽ chịu những tác động chung của khu vực này trước những điều chỉnh chiến lược đối với châu Á - Thái Bình Dương của Mỹ.

Về mặt tích cực, khi Mỹ và các đồng minh tăng cường phối hợp triển khai chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, Việt Nam có điều

²⁹ Trường Sơn, “Việt Nam và Đông Nam Á quan trọng trong chiến lược Ấn Độ Dương-Thái Bình Dương của Mỹ”, *VTV8*, ngày 15/11/2017, <https://vtv.vn/vtv8/viet-nam-va-dong-nam-a-quan-trong-trong-chien-luoc-an-do-thai-binh-duong-cua-my>.

³⁰ Như nguồn trích dẫn của 13.

kiện mở rộng, phát triển quan hệ hợp tác với các nước lớn phục vụ phát triển kinh tế-xã hội, củng cố quốc phòng-an ninh, “bảo vệ lợi ích tối cao của quốc gia-dân tộc trên cơ sở các nguyên tắc cơ bản của luật pháp quốc tế, bình đẳng, cùng có lợi”.³¹ Với chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, chính sách coi trọng và thúc đẩy quan hệ hợp tác với Việt Nam của các nước lớn không thay đổi, thậm chí tích cực, chủ động hơn.³² Nhờ đó, vị thế, uy tín của Việt Nam được không ngừng nâng lên trong ASEAN, trong khu vực và trên trường quốc tế.

Về mặt tiêu cực, Việt Nam gặp khó khăn hơn trong duy trì, củng cố quan hệ tốt đẹp, cân bằng với các nước trên bình diện đa phương và song phương. Tăng trưởng kinh tế toàn cầu, khu vực bị chững lại do xu hướng bảo hộ mậu dịch gia tăng, ảnh hưởng tiêu cực đến kinh tế Việt Nam với nền sản xuất chủ yếu hướng đến xuất khẩu, đặc biệt sang thị trường Mỹ. Việc chính quyền Mỹ chú trọng giảm thâm hụt thương mại cũng tạo ra thách thức đối với Việt Nam khi Việt Nam ở vị trí thứ 6 trong số 16 nước xuất siêu vào Mỹ và thâm hụt thương mại gia tăng (năm 2016 là 29,4 tỷ USD, năm 2017 là 32,4 tỷ USD).³³ Do đó, chính quyền Trump “sẽ áp dụng các biện pháp để giảm thâm hụt thương mại với Việt Nam”.³⁴ Ngoài ra, việc Mỹ rút khỏi TPP cũng gây ra những khó khăn hơn cho Việt Nam trong hội nhập kinh tế quốc tế và khai thác thị trường Mỹ rộng lớn. Bên cạnh đó, sự gia tăng hiện diện quân sự ở

³¹ Phạm Bình Minh, “Những điểm mới và những nội dung cốt lõi của đường lối đối ngoại trong Văn kiện Đại hội XII của Đảng”, *Nhân dân điện tử*, ngày 25/4/2016, http://nhandan.org.vn/nation_news/item/29421802-nhung-diem-moi-va-nhung-noi-dung-cot-loi-cua-duong-loi-doi-ngoai-trong-van-kien-dai-hoi-xii-cua-dang.html

³² Lê Đức Cường, “Đôi nét về chiến lược Ấn Độ Dương-Thái Bình Dương của Mỹ”, *Quốc phòng toàn dân*, ngày 25/6/2018, <http://tapchiquptd.vn/vi/quoc-phong-quan-su-nuoc-ngoai/doi-net-ve-chien-luoc-an-do-duong-thai-binh-duong-cua-my/11959.html>

³³ Linh Trang, “Cận cảnh thương mại Việt-Mỹ 2018”, *Kinhthosaigon Online* ngày 10/3/2018, <https://www.thesaigontimes.vn/269758/Can-can-thuong-mai-Viet-My-2018.html>

³⁴ Hà Mỹ Hương, “Việt Nam - Hoa kỳ tăng cường quan hệ đối tác toàn diện”, *Tạp chí Cộng sản*, ngày 01/11/2017, <http://www.tapchicongsan.org.vn/Home/The-gioi-van-de-su-kien/2017/viet-nam-hoa-ky-tang-cuong-quan-he-doi-tac-toan-dien>

Biển Đông của các nước lớn gây thách thức đối với hoà bình, ổn định của khu vực; đến bảo vệ an ninh, chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của Việt Nam. Về đa phương, sự đoàn kết nội bộ và vai trò trung tâm của ASEAN bị thách thức ảnh hưởng đến chỗ dựa của Việt Nam trong đàm phán, giải quyết các vấn đề liên quan đến lợi ích của Việt Nam ở Biển Đông hay trên sông Mê Kông.³⁵

Một số vấn đề rút ra đối với Việt Nam

Về chính trị-ngoại giao, Việt Nam nên tiếp tục mở rộng, tăng cường quan hệ hợp tác với các nước, đặc biệt các nước lớn; từng bước đưa quan hệ đi vào chiều sâu, ổn định và hiệu quả. Trong quá trình hợp tác, Việt Nam nên lồng ghép các lợi ích quốc gia - dân tộc, của khu vực vào các nội dung triển khai của chiến lược Ấn Độ Dương-Thái Bình Dương như bảo đảm an ninh và tự do hàng hải, giải quyết các vấn đề khu vực trên cơ sở luật pháp quốc tế. Với Mỹ, Việt Nam nên tiếp tục củng cố, làm sâu sắc thêm quan hệ đối tác toàn diện Việt Nam - Hoa Kỳ, đặc biệt về kinh tế-thương mại. Với Trung Quốc, Việt Nam nên tiếp tục làm sâu sắc quan hệ đối tác chiến lược toàn diện; thúc đẩy hợp tác kinh tế, thương mại, đầu tư; kiên trì giải quyết các vấn đề trên Biển Đông thông qua đàm phán. Việt Nam tiếp tục đẩy mạnh quan hệ hợp tác với các đối tác chiến lược như Ấn Độ, Nhật Bản, Nga, Ô-xtrây-li-a, Hàn Quốc ... theo thế mạnh và lợi ích của từng đối tác. Việt Nam nên chú trọng xây dựng mối quan hệ cân bằng giữa Mỹ và các nước lớn khác, đặc biệt với Trung Quốc. Về hợp tác đa phương, Việt Nam tiếp tục chủ động, tích cực tham gia, đóng góp xây dựng và phát huy vai trò của mình tại các cơ chế, tổ chức, diễn đàn đa phương của khu vực (ARF, APEC, ADMM+...), đặc biệt là ASEAN.

³⁵ Lê Hải Bình, "Những chuyển động mới trong cục diện khu vực, thế giới và tác động đến Việt Nam", *Tạp chí Cộng sản*, ngày 9/5/2018, <http://www.tapchicongsan.org.vn/Home/Doi-ngoai-va-hoi-nhap/2018/50752/Nhung-chuyen-dong-moi-trong-cuc-dien-khu-vuc-the-gioi-va.aspx>

Về an ninh - quốc phòng, Việt Nam tiếp tục mở rộng, phát triển các quan hệ an ninh-quốc phòng song phương với các nước, trong đó Mỹ, Ấn Độ, Nhật Bản, Ô-xtrây-li-a là những đối tác quan trọng. Việt Nam nên tiếp tục ủng hộ vai trò và đóng góp của Mỹ và các nước đối tác đối với hòa bình, an ninh và tự do hàng hải, hàng không trong khu vực. Bên cạnh đó, Việt Nam nên tận dụng hơn nữa các thế mạnh của các đối tác để tăng cường tiềm lực quốc phòng-an ninh quốc gia. Tiếp đó, Việt Nam nên chủ động, tích cực tham gia, đóng góp xây dựng các định chế, cấu trúc chính trị, an ninh khu vực (ASEAN, ARF, ADMM+...). Hơn thế, Việt Nam nên tiếp tục thể hiện lập trường cương quyết, rõ ràng về chủ quyền của mình tại Biển Đông; kiên trì giải quyết tranh chấp bằng các biện pháp hòa bình trên cơ sở luật pháp quốc tế, nhất là UNCLOS 1982. Cuối cùng, Việt Nam tiếp tục đẩy mạnh phát triển kinh tế quốc gia, làm cơ sở củng cố, tăng cường sức mạnh quốc phòng, xây dựng thế trận quốc phòng-an ninh vững chắc.

Về kinh tế - thương mại, việc Mỹ rút khỏi TPP đòi hỏi Việt Nam phải có cách tiếp cận mới trong quan hệ thương mại với nước này để tiếp tục có thể khai thác thị trường xuất khẩu lớn nhất của Việt Nam. Việt Nam nên chủ động có các giải pháp giảm thâm hụt thương mại với Mỹ, đàm phán, đề xuất các thỏa thuận trên cơ sở hai bên cùng có lợi như Hiệp định thương mại tự do với Mỹ. Để thực hiện điều đó, Việt Nam nên tiếp tục đàm phán để được hưởng Quy chế ưu đãi thuế quan phổ cập (GSP), đàm phán Hiệp định đầu tư song phương (BIT) và Hiệp định ưu đãi thương mại (PTA) với Mỹ. Bên cạnh đó, Việt Nam nên có các định hướng cho các doanh nghiệp Việt Nam chuẩn bị, sẵn sàng thích ứng với xu hướng bảo hộ thương mại của các thị trường xuất khẩu. Cuối cùng, Việt Nam nên tiếp tục chủ động, tích cực tham gia các tiến trình hội nhập kinh tế quốc tế tầm khu vực và toàn cầu thông qua các thỏa thuận tự do thương mại song phương và đa phương như CPTTP, Hiệp định Đối tác toàn diện khu vực (RCEP) hay các thỏa thuận trong tương lai.

Kết luận

Châu Á - Thái Bình Dương luôn nằm trong ưu tiên chiến lược của chính quyền Mỹ dưới thời các Tổng thống Mỹ. Chính quyền Trump đang định hình chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương với những điều chỉnh chính sách về chính trị-ngoại giao, kinh tế - thương mại, an ninh-quân sự đối với châu Á - Thái Bình Dương nhằm bảo vệ lợi ích và vị thế lãnh đạo khu vực của Mỹ trước sự cạnh tranh mạnh mẽ của Trung Quốc. Chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương nhằm đối phó với Sáng kiến “Một vành đai, một con đường” của Trung Quốc, ngăn chặn nước này vươn lên cạnh tranh vị trí siêu cường của Mỹ ở châu Á - Thái Bình Dương và trên thế giới. Các chính sách triển khai chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương tiếp tục được Mỹ và các nước đồng minh điều chỉnh, bổ sung trong thời gian tới nên cần tiếp tục được nghiên cứu, đánh giá. Tác động của chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương đến hòa bình, an ninh khu vực, đến lợi ích của từng quốc gia ở châu Á - Thái Bình Dương là rất lớn. Việc kịp thời nghiên cứu, nắm bắt các điều chỉnh chiến lược của Mỹ cho phép Việt Nam có các đối sách phù hợp nhằm duy trì ổn định chính trị, an ninh, kinh tế, phát huy sức mạnh bên trong; tranh thủ tận dụng thời cơ, tiềm năng từ bên ngoài phục vụ hiệu quả sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, bảo vệ lợi ích quốc gia-dân tộc trong thời kì hội nhập quốc tế sâu rộng hiện nay./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đinh Công Tuấn. “Những thay đổi trong chiến lược “Xoay trục Châu Á - Thái Bình Dương” của Mỹ trong thời gian tới và cách ứng phó của Việt Nam”, *Nghiên cứu Quốc tế*, Số 1 (108), ngày 20/4/2017, <http://nghiencuubiendong.vn/nghien-cuu-my/6495-nhung-thay-doi-trong-chien-luoc-xoay-truc-va-cach-ung-pho-cua-viet-nam>

2. Micheal J. Green. "By more than Providence: Grand strategy and American Power in Asia Pacific since 1783", *Columbia University Press*, 2017.
3. Trịnh Thị Hoa. "Vai trò của ASEAN trong cấu trúc quyền lực Châu Á - Thái Bình Dương thế kỷ XXI", *Tạp chí Cộng sản*, ngày 04/7/2018, <http://www.tapchicongsan.org.vn/Home/The-gioi-van-de-su-kien/2018/49355/Vai-tro-cua-ASEAN-trong-cau-truc-quyen-luc-o-chau-A.aspx>
4. Colin Dueck. "Trump's National Security Strategy: 10 priorities", *The National Interest*, ngày 09/01/2018, <https://nationalinterest.org/feature/trump-national-security-strategie-10-priorities>
5. Nguyễn Ngọc Anh. "Quan hệ Mỹ Trung dưới thời Tổng thống Donald Trump", *Nghiên cứu nước ngoài*, tập 33, số 2 (2017), tr.21-33.
6. Nguyễn Nhật Huy, Sơ Nguyễn. "Ấn Độ Dương-Thái Bình Dương: Kỷ nguyên mới của cạnh tranh địa chiến lược", *nghiencuuquocte.org*, ngày 07/4/2018, <http://nghiencuuquocte.org/2018/04/07/an-do-duong-thai-binh-duong>
7. Đinh Thanh Tú, Lê Thế Lâm. "Nhận diện chính sách đối ngoại của Mỹ dưới thời Tổng thống Donald Trump", *Lý luận chính trị* (số 7/2017), ngày 25/01/2018, <http://lyluanchinhtri.vn/home/index.php/quoc-te/item/2367-nhan-dien-chinh-sach-doi-ngoai-cua-my-duoi-thoi-tong-thong-donald-trump.html>
8. Tuấn Minh. "APEC 2017 CEO Summit: Nước Mỹ và lợi ích kinh tế chiến lược", *Tạp chí Cộng sản*, ngày 22/11/2017, <http://www.tapchicongsan.org.vn/Home/The-gioi-van-de-su-kien/2017/48095/APEC-2017-CEO-Summit-Nuoc-Mỹ-va-loi-ich-kinh-te-chien.aspx>

9. Bộ Quốc phòng Mỹ. *Summary of the 2018 National Defense Strategy of The United States of America*. (Sharpening the American Military's Competitive Edge, 2017).
10. Daniel Lynch. “Lá bài Đài Loan trong quan hệ Mỹ-Trung”, *Nghiên cứu Biển Đông*, ngày 03/4/2018, <http://www.nghiencubiendong.vn/quan-h-quc-t/6913-la-bai-dai-loan-trong-quan-he-trung-my>
11. Thông tấn xã Việt Nam. *Tài liệu tham khảo đặc biệt*, ngày 24-4-2017.
12. Lê Đức Cường. “Đôi nét về chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của Mỹ”, *Quốc phòng toàn dân*, ngày 25/6/2018, <http://tapchiquptd.vn/vi/quoc-phong-quan-su-nuoc-ngoai/doi-net-ve-chien-luoc-an-do-duong-thai-binh-duong-cua-my/11959.html>
13. Lê Văn Cương, Tạ Quang Chuyên. “Mỹ trở lại châu Á và tác động của nó đến an ninh khu vực”, *Quốc phòng toàn dân*, ngày 13/9/2012, <http://tapchiquptd.vn/vi/quoc-phong-quan-su-nuoc-ngoai/my-tro-lai-chau-a-va-tac-dong-cua-no-den-an-ninh-khu-vuc/1459.html>
14. Phạm Bình Minh. “Những điểm mới và những nội dung cốt lõi của đường lối đối ngoại trong Văn kiện Đại hội XII của Đảng”, *Nhân dân điện tử*, ngày 25/4/2016, http://nhandan.org.vn/nation_news/item/29421802-nhung-diem-moi-va-nhung-noi-dung-cot-loi-cua-duong-loi-doi-ngoai-trong-van-kien-dai-hoi-xii-cua-dang.html
15. Hà Mỹ Hương. “Việt Nam - Hoa kỳ tăng cường quan hệ đối tác toàn diện”, *Tạp chí Cộng sản*, ngày 01/11/2017, <http://www.tapchicongsan.org.vn/Home/The-gioi-van-de-su-kien/2017/viet-nam-hoa-ky-tang-cuong-quan-he-doi-tac-toan-dien>
16. Lê Hải Bình. “Những chuyển động mới trong cục diện khu vực, thế giới và tác động đến Việt Nam”, *Tạp chí Cộng sản*, ngày 9/5/2018, <http://www.tapchicongsan.org.vn/Home/Doi-ngoai-va-hoi-nhap/2018/50752/Nhung-chuyen-dong-moi-trong-cuc-dien-khu-vuc-the-gioi-va.aspx>